

LAKIALOITE 107/2006 vp

Laki päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnalle

Lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle laiksi päästökauppalain muuttamisesta (HE 161/2006 vp).

Nykyään voimassa oleva päästökauppalaki sisältää päästöoikeuksien jaon valmistelua ja päästöksentekoa koskevat säännökset sekä päästöoikeuksien jakomenetelmän ja jakoperusteet päästökauppakaudelle 2005—2007. Hallituksen esityksen mukaan laissa säädettäisiin päästöoikeuksien jakomenetelmä ja yksityiskohtaiset jakoperusteet päästökaudelle 2008—2012. Päästöoikeudet jaettaisiin toiminnanharjoittajille maksutta. Laitokset ja niiden tuotannon osat ryhmiteltäisiin myös kaudella 2008—2012 niiden toiminnan luonteen ja tuotettavan tuotteen perusteella alaryhmiin. Kullekin alaryhmälle määriteltäisiin erilliset jakoperusteet. Päästöoikeuksien jakoperusteena olisi edelleen pääsääntöisesti laitosten päästöhistoria vuosilta 1998—2002, lauhdesähkön osalta vuosilta 2000—2003. Pääosin päästöhistorian perusteella laskettuihin laskennallisiin päästöoikeusmääriin sovellettaisiin alaryhmäkohtaisia tehostamis- tai leikkauskerroksia.

Päästökaupan perusidea on luoda päästöille hinta ja siten kannustaa päästöjen vähentämiseen. Järjestelmä ohjaa markkinapohjaisesti vähentämään päästöjä siellä, missä se on halvinta ja tehokkainta. Näin kauppa vähentää ilmaston- suojelun kustannuksia.

EU:n päästökauppa on ollut käytössä vasta vajaat kaksi vuotta. Silti se ohjaa jo nyt yritysten toimintaa vähäpäästöisempään suuntaan. Joitakin käynnistysvaikeuksia ja lastentauteja

lukuun ottamatta järjestelmä on toiminut kohtuullisen hyvin. Pelot päästökaupan haitoista taloudelle ja työllisyydelle eivät ole toteutuneet. Suomessa talouskasvu on päinvastoin kiihtynyt ja työllisten määrä kasvanut selvästi päästökaupan alkamisen jälkeen. Luottoluokitusyhtiö Standard & Poor's on arvioinut, ettei päästökauppa ole vaikuttanut eurooppalaisten yritysten luottokelpoisuuteen.

EU:n päästökauppa on maailman kaikkien aikojen merkittävin ilmaston suojelelutyökalu ja tärkein väline Kioton tavoitteiden toteuttamisessa. Kauppa valittiin työkaluksi, koska jäsenvaltioiden hallitukset eivät päässeet sopuun unionin omasta energiaverotuksesta. Päästökaupalle ei ole näköpiirissä tehokasta ja poliittisesti realistista vaihtoehtoa. Siksi järjestelmää tulee kehittää saatujen kokemusten perusteella.

Kioton pöytäkirjan allekirjoittamisen jälkeen ennen vuotta 2005 ei ole tehty päästökauppasektorin päästöihin merkittävästi vaikuttaneita uusia poliittisia toimia, mitä kuvaa se, että vuoden 1997 energiastrategiassa ilman uusia toimia ennakoitu päästökehitys on pitkälti toteutunut. Näin ollen vuosien 2008—2012 päästöjä tulee verrata ensimmäisen päästökauppakauden päästöihin.

Lakialoitteessa ehdotetaan hallituksen esitykseen liittyvän lakiesityksen 15 §:n muuttamista siten, että päästökauppakaudella 2008—2012 päästöoikeuksista 10 % huutokaupataan ja loput jaetaan maksutta. Huutokauppa poistaa ilmaisen alkujaon aiheuttamia ansiottomia voittoja erityisesti sähkömarkkinoilla, tuo valtiolle tuloja noin

300 miljoonaa euroa ja parantaa markkinoiden likviditeettiä. Tähän asti ongelmana on ollut, että kaupan volyymi on ollut hyvin pieni markkinoiden arvoon nähden, jolloin hinnanmuodostus ei toimi. Huutokaupan ajankohdasta ja ehtoista päättäisi valtioneuvosto.

Lakialoitteen 31 c §:ssä ehdotetaan muutoksia alaryhmien C (mm. kaukolämpölaitokset) ja D (mm. lauhdutusvoimalaitokset) leikkauskerrotimeihin. Näillä muutoksilla vähennetään ilmaisten päästöoikeuksien määrästä energia- ja ilmastostrategian jälkeen viidennen ydinvoimalan myöhästymisestä aiheutunut lisä sekä huutokaupattavat päästöoikeudet. Lakialoitteessa ehdotetaan, että alaryhmään C sovellettaisiin hallituksen esityksestä poikkeavasti leikkauskerrointa 0,75 ja alaryhmään D leikkauskerrointa 0,10. Hallituksen esityksen mukaiset kertoimet ovat alaryhmälle C 0,80 ja alaryhmälle D 0,33.

Aloitteen lakiehdotuksen 31 l §:ssä ehdotetaan hallituksen esitystä muutettavaksi siten, että valtio mitätöisi uusille osallistujille varatut, mutta käyttämättä jääneet päästöoikeudet. Käyttämättä jääneiden päästöoikeuksien myyminen tuottaisi markkinoille kuumaa ilmaa.

Aloitteen lakiehdotuksen pykälissä 31 f, 31 h, 31 i ja 31 n ehdotetaan muutoksia eri alaryhmien päästöoikeuksien jakoperusteisiin. Hallituksen esityksen mukainen päästöoikeuksien jako perustuu laitoksen keskimääräisiin päästöihin, eikä päästöoikeuksien määrä riipu laitoksen hyötysuhteesta, mikä suosii tehottomampia laitoksia ja syrjii investointeja laitoksen hyötysuhteen parantamiseen. Laitos, jonka hyötysuhde on alempi, tuottaisi samalla määrällä polttoainetta vähemmän energiaa kuin paremman hyötysuhteen omaava laitos, mutta saisi silti saman verran päästöoikeuksia.

Lakialoitteen 31 f §:ssä ehdotetaan muutokseksi, että alaryhmän B jakoperusteita muutetaan siten, että siihen kuuluville laitoksille päästökauppakaudelle 2008—2012 myönnettävät teollisuuden energiantuotannon ja sen yhteydessä tuotetun sähkön yhtä vuotta vastaavat päästöoikeudet lasketaan kertomalla teollisuuden energiantuotannon ja sen yhteydessä tuotetun sähkön keskimääräinen vuosituotanto keskimääräi-

sellä ominaispäästökertoimella polttoainekulutuksen sijaan.

Lakialoitteen 31 h §:ssä ehdotetaan muutokseksi, että alaryhmän C laitospöytäkirjoitettaviksi jakoperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että päästöoikeudet kohdistetaan yksittäisille toiminnanharjoittajille kaukolämpöverkossa toimivien toiminnanharjoittajien polttolaitosyksiköiden kaukolämmön ja siihen liittyvän sähkön yhteenlasketun tuotannon suhteessa yhteisinä toimintavuosina 2002—2005.

Lakialoitteen 31 i §:ssä ehdotetaan, että alaryhmiin D ja E kuuluville laitoksille päästökauppakaudelle 2008—2012 myönnettävien päästöoikeuksien laskennassa käytetään laskennallista polttoaineenkulutusta keskimääräisen polttoaineenkulutuksen sijaan. Lisäksi ehdotetaan, että alaryhmässä D laskennallinen polttoaineenkulutus lasketaan jakamalla vuosien 2000—2003 keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto laskennallisella hyötysuhteella 0,5. Alaryhmässä E laskennallinen polttoaineenkulutus lasketaan jakamalla vuosien 1998—2002 keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto laskennallisella hyötysuhteella 0,5.

Lakialoitteen 31 n §:ssä ehdotetaan muutokseksi, että hallituksen esityksen mukaisen uuden laitoksen tai laitoksen muutoksen kaudella 2008—2012 myönnettävien yhtä vuotta vastaavien päästöoikeuksien yhtenä laskennallisena perusteena on laitoksen tai laitoksen muutoksen laskennallinen polttoaineenkulutus nimellisen lämpötehon sijaan.

Lakialoitteen 31 t §:ssä ehdotetaan muutosta hankemekanismissä käytön enimmäismäärään. Päästökauppakaudelle 2008—2012 hankemekanismissä käytön enimmäismääräksi ehdotetaan enintään viittä prosenttia kunkin laitoksen koko päästökauppakauden laskennallisista päästöoikeuksista.

Kiotoon pöytäkirja edellyttää, että mekanismissä käyttö täydentää kotimaisia toimia. Valtio on jo sitoutunut hankkimaan mekanismeilla 2 miljoonaa tonnia vuodessa, ja viiden prosentin rajoitus sallisi yritysten hankkia vielä noin 2,5 miljoonaa tonnia lisää. Kun koko päästökauppa-sektorilta edellytettävä vähennys päästökauppa-

kauteen 2005—2007 verrattuna on noin seitsemän miljoonaa tonnia vuodessa, rikkoisi tätä suurempi hankeyksiköiden käyttö täydentävyysvaatimusta vastaan.

Laitoskohtainen viiden prosentin rajoitus tarkoittaa käytännössä, että koko päästökaupparektorilla voidaan käyttää hankeyksiköitä viisi prosenttia laskennallisista päästöistä. Jos jollakin toiminnanharjoittajalla on hankeyksiköitä enemmän kuin se laitoskohtaisen rajan vuoksi pystyy käyttämään, se voi myydä hankeyksiköt toisille toiminnanharjoittajille tai päästöyksikkömarkkinoille.

Lakialoitteessa ehdotetaan lisättäväksi hallituksen esitykseen uusi 34 a §, jolla eduskunta

päätää päästöoikeuksien kokonaismäärästä. Päästöoikeuksien jakopäätöksellä luovutetaan teollisuudelle noin neljän miljardin euron arvosta valtiolle kuuluvia päästöoikeuksia. Oikeuksien kokonaismäärä on valtiontalouden sekä ilmasto- ja energiapolitiikan kannalta merkittävä päätös, joka tulee antaa eduskunnan tehtäväksi. Eduskunnan tulee päättää jaettavien päästöoikeuksien kokonaismäärästä valtioneuvoston perustellun esityksen pohjalta ennen kansallisen jakosuunnitelmaesityksen viimeistelyä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

päästökauppalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä heinäkuuta 2004 annetun päästökauppalain (683/2004) 2 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohta, 3 §, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 7 ja 8 kohta, 7 §:n 2 momentti, 3 luvun otsikko, 15 §, 17 §:n 2 momentti sekä 32—35, 38, 40, 41, 49, 53 ja 57 §, 61 §:n 1 ja 2 momentti sekä 67 ja 71 § sekä,

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 5 kohta, 5 §:ään uusi 9—15 kohta, 18 §:n edelle uusi luvun otsikko, lakiin uusi 3 b ja 6 a luku sekä uusi 34 a, 54 a, 55 a ja 64 a § seuraavasti:

2—5 ja 7 § ja 3 luvun otsikko
(Kuten HE)

15 §

Jakomenetelmä

Päästökauppaudella 2005—2007 päästöoikeudet jaetaan toiminnanharjoittajille maksutta. Kaudella 2008—2012 päästöoikeuksista 10 % huutokaupataan ja loput jaetaan maksutta. Valtioneuvosto päättää huutokaupan ajankohdasta ja ehdoista.

17 §, 3 a ja 3 b luvun otsikko, 31 a ja 31 b §
(Kuten HE)

31 c §

Alaryhmien tehostamis- ja leikkauskertoimet

(1 mom. kuten HE)

Päästöoikeuksia myönnettäessä alaryhmien C ja D laskennalliset päästöoikeudet kerrotaan seuraavilla leikkauskertoimilla:

- 1) alaryhmän C leikkauskerroin 0,75;
- 2) alaryhmän D leikkauskerroin 0,10.

31 d ja 31 e §
(Kuten HE)

31 f §

Alaryhmän B jakoperusteet

Alaryhmään B kuuluville laitoksille päästökauppaudelle 2008—2012 myönnettävät teollisuuden energiantuotannon ja sen yhteydessä tuotetun sähkön yhtä vuotta vastaavat päästöoikeudet lasketaan kertomalla teollisuuden energiantuotannon ja sen yhteydessä tuotetun sähkön keskimääräinen vuosituotanto polttoaineiden keskimääräisellä ominaispäästökertoimella. Massa- ja paperiteollisuuden, metallien valmistuksen sekä kemianteollisuuden alaryhmään B kuuluvien laitosten päästöoikeudet lasketaan kertomalla edellä saatu tulo laitoksen energian tuotantoon kiinteästi liittyvän teollisuusprosessin 1 päivän tammikuuta 2007 ja 30 päivän kesäkuuta 2000 tiedossa olevien kapasiteettien suhteella. Saatu luku kerrotaan alaryhmän B tehostamiskertoimella 0,90.

(2—8 mom. kuten HE)

31 g §
(Kuten HE)

31 h §

Alaryhmän C laitoskohtaiset jakoperusteet

Kaukolämpöverkolle 31 g §:n mukaisesti lasketut päästöoikeudet kohdistetaan yksittäisille toiminnanharjoittajille kaukolämpöverkossa toimivien toiminnanharjoittajien polttolaitosyksiköiden kaukolämmön ja siihen liittyvän sähkön yhteenlasketun tuotannon suhteessa yhteisinä toimintavuosina 2002—2005. Toiminnanharjoittajan laskennalliset hiilidioksidipäästöt yhteisinä toimintavuosina 2002—2005 saadaan kertomalla toiminnanharjoittajan kaukolämmöntuotannon ja sen yhteydessä tuotetun sähkön polttoainekulutus yhteisinä toimintavuosina 2002—2005 kaukolämmön ja sen yhteydessä tuotetun sähkön keskimääräisellä ominaispäästökertoimella vuosina 1998—2002.

(2—5 mom. kuten HE)

31 i §

Alaryhmien D ja E jakoperusteet

Alaryhmään D kuuluville laitoksille päästökauppaudelle 2008—2012 myönnettävät yhtä vuotta vastaavat päästöoikeudet lasketaan kertomalla vuosien 2000—2003 laskennallinen polttoaineenkulutus vuosien 2000—2003 keskimääräisellä ominaispäästökertoimella, ja kertomalla tämä tulo alaryhmän D leikkauskertoimella 0,10. Näin saatu päästöoikeusmäärä kerrotaan vielä 31 s §:ssä tarkoitettulla sovituskerroimella. Polttoainekulutus ja ominaispäästökertoimen lasketaan vuosien 2000—2003 aritmeettisena keskiarvona. Laskennallinen polttoaineenkulutus lasketaan jakamalla vuosien 2000—2003 keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto laskennallisella hyötysuhteella 0,5.

Alaryhmään E kuuluville laitoksille päästökauppaudelle 2008—2012 myönnettävät yhtä vuotta vastaavat päästöoikeudet lasketaan kertomalla vuosien 1998—2002 laskennallinen vuotuinen polttoainekulutus vuosien 1998—2002 keskimääräisellä ominaispäästökertoimella ja kertomalla tämä tulo alaryhmän E tehostamiskertoimella 0,90. Polttoainekulutus ja ominaispäästökertoimen lasketaan vuosien 1998—2002 aritmeettisena keskiarvona. Laskennallinen polttoaineenkulutus lasketaan jakamalla vuosien 1998—2002 keskimääräinen vuotuinen sähköntuotanto laskennallisella hyötysuhteella 0,5.

(3 mom. kuten HE)

31 j ja 31 k §
(Kuten HE)

31 l §

Varaus uusille osallistujille

(1—3 mom. kuten HE)

Jos uusille osallistujille varattuja päästöoikeuksia jää käyttämättä, valtio mitätöi päästöoikeudet.

31 m §
(Kuten HE)

31 n §

Uusia laitoksia koskevat jakoperusteet

Edellä 31 m §:n 1 momentin 1—4, 6 tai 7 kohdassa tarkoitettujen uuden laitoksen tai laitoksen muutoksen päästökauppaudella 2008—2012 myönnettävät yhtä vuotta vastaavat päästöoikeudet lasketaan laitoksen tai laitoksen muutoksen laskennallisen polttoaineenkulutuksen, 3 momentissa tarkoitettujen laitostyyppien vuotuisen huipunkäyttöajan ja vertailupolttoaineena käytettävän polttoaineen polton ominaispäästökerroimen tulona. Laskennallinen polttoaineenkulutus lasketaan jakamalla vuosien 2000—2003 eri energiamuotojen yhteenlaskettu keskimääräinen vuotuinen tuotanto laskennallisella kokonaishyötysuhteella 0,95. Lauhdevoiman osalta käytetään laskennallista hyötysuhdetta 0,5.

(2—4 mom. kuten HE)

31 o—s §
(Kuten HE)

31 t §

*Hankemekanismin käytön enimmäismäärä
päästökauppaudella 2008—2012*

Päästökauppaudella 2008—2012 toiminnanharjoittaja voi käyttää hankeyksiköitä 49 §:n

1 momentissa säädetyn veloitteensa täyttämiseksi enintään 5 % kunkin laitoksen koko päästökauppaudella laskennallisista päästöoikeuksista.

Enimmäismäärä lasketaan 31 d—31 r §:n mukaisista laskennallisista päästöoikeusmääristä, joihin ei ole sovellettu 31 c §:ssä tarkoitettuja alaryhmäkohtaisia tehostamis- tai leikkauskerroimia eikä sovituserrointa.

32—34 §
(Kuten HE)

34 a § (Uusi)

Eduskunnan päätös päästöoikeuksien kokonaismäärästä

Eduskunta päättää jaettavien päästöoikeuksien kokonaismäärästä valtioneuvoston perustellun esityksen pohjalta ennen kansallisen jakosuunnitelmaesityksen viimeistelyä.

35, 38, 40, 41, 49, 51 a—e, 53, 54 a, 55 a, 57, 61,
64 a, 67 ja 71 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2006

Oras Tynkkynen /vihr